

Vere sanctus

Nieuwsbrief van de Vlaamse Werkgroep voor Hedendaagse Latijnse Liturgie

Herfst 2014

Jaargang 13/nr. 2

Redactioneel

Met vreugde en dankbaarheid mogen wij terugblikken op een geslaagde dertiende ledendag op 11 oktober 2014 in de collegiale Sint-Jacobskerk te Antwerpen.

Het is een eer voor onze Werkgroep voor Hedendaagse Latijnse Liturgie en een bevestiging van de volledige integratie van onze werking dat kanunnik Joris Polfliet, Secretaris Generaal van de Interdiocesane Commissie voor Liturgische Zielzorg (I.C.L.Z.), aan de Latijnse Mis volgens het Missaal van de Zalige Paulus VI als hoofdcelebrant heeft willen deelnemen. De aanwezige gelovigen, evenals de luisteraars van Radio Maria, die de viering rechtstreeks heeft uitgezonden, hebben de kwaliteit van de stem en de kennis van de Gregoriaanse melodieën kunnen waarderen van de voorganger.

De pastoor van Sint-Jacob, tevens vicaris-generaal van bisdom Antwerpen, kanunnik Bruno Aerts, en kanunnik Jan Schroten, ere-kapelmeester van de Onze-Lieve-Vrouwekathedraal te Antwerpen en componist kerkmuziek, concelebreerden; laatstgenoemde o.m. in zijn hoedanigheid van aalmoezenier van de vereniging *Pro Petri Sede* (afdeling Antwerpen), waarvan veel leden aanwezig waren, met als getuige hun grote pauselijke vlag.

De nieuwe gewoonte om te celebreren in het mooie hoogkoor van de Sint-Jacobskerk liet ons begrijpen hoe die ruimte was ingericht om de Mis *ad maiestatem* te vieren, wat niet zozeer betekent met de rug naar het volk, maar veeleer met een wending van de gewijde handelingen naar God, waarbij het barokke historisch hoofdaltaar volledig tot zijn rechten komt als opstapje naar onze hemelse Vader.

De ledendag ging in de namiddag over in een studiedag met drie korte lezingen over het thema van de *Eucharistische aanbidding, gisteren, vandaag en morgen*, waaraan het hoofdartikel van dit nummer van *Vere Sanctus* is gewijd.

De dag werd afgesloten met het zingen van de vespers in het Gregoriaans, gevolgd door de zegen met het Allerheiligste. Cantor Dirk Baeten nam de moeilijkste onderdelen van het gezang op zich terwijl de gelovigen zorgden voor de psalmodie, die ze de laatste jaren hebben geleerd.

We zien de toekomst van onze Werkgroep met optimisme: wij hebben al een hele weg afgelegd in bijna vijftien jaar om meer vertrouwd te geraken met de gewone vorm van de Latijnse Liturgie, en zoeken nu achter manieren om dit door te geven aan de jongere generaties. Moge Onze Lieve Vrouw van de Vrede, ter ere van wie we de Mis van de voormiddag hebben opgedragen,

ons veilig vergezellen op de weg naar meer liefde tot Jezus, aanwezig in het Allerheiligste Sacrament des Altaars. ■

Dr. P. François, pr.
Voorzitter VWHLL

De eucharistische aanbidding gisteren, vandaag en morgen

Drie sprekers namen het woord tijdens het studieonderdeel van onze ledendag. We zullen hieronder in het kort de belangrijkste ideeën samenvatten van hun conferenties. Een meer uitgebreide versie komt op de website <http://vwhll.romanliturgy.org>

De eucharistische aanbidding gisteren

De eerste spreker was E.H. Kurt Priem, van het Grootseminarie van Brugge. Als kerkhistoricus onderhield hij ons over de evolutie van de eucharistische aanbidding buiten de Mis in de loop van de eeuwen. We citeren verder uit zijn bijdrage:

Het geloof in de reële tegenwoordigheid van Christus in de eucharistie is zo oud als de Kerk zelf, maar de uitingen daarvan zijn wel sterker geworden in de loop der tijden. [...] In de 9de eeuw leidden de discussies tussen Amalarius van Metz (ca. 775-ca. 850) en Agobard van Lyon (769-840) over de reële tegenwoordigheid van Christus in de eucharistie tot het feest van het Lichaam van Christus, dat nadien bekend werd als Sacramentsdag. Dit laatste feest, op de tweede donderdag na Pinksteren, werd ingesteld te Luik in 1246 (H. Juliana van Cornillon) en verspreidde zich stilaan over de Lage Landen en Duitsland. Het moest dienen om het dogma van de transsubstantiatie of *realis presentia*, d.i. de reële tegenwoordigheid van Christus in het H. Sacrament, dat vastgelegd was op het 4de concilie van Lateranen (1215) bij het gelovige volk in te prenten. We zien hier een belangrijke evolutie in de middeleeuwse vroomheid, gaande van de heiligenreliëkenverering naar de verering van het Lichaam van Christus in de eucharistie.

De gelovigen werden aangespoord om door de H. Communie of door het aanschouwen en aanbidden van de geconsacreerde hostie — de zogeheten ‘ogencommunie’ (*communio ocularis*) — deel te hebben aan het verlossende lijden van Christus. [...] De eerste H. Sacramentsprocessie lijkt gehouden te zijn in Keulen (1279) [...] Tenslotte kunnen we nog de eucharistische congressen vermelden (vanaf 1873), en de eucharistische kruistocht, om de kinderen aan te zetten tot een vroege, fervente en frequente communie, conform de decreten *Sacra Tridentina Synodus* (1905) en *Quam singulari* (1910) van paus Pius X. [...]

De eucharistische aanbidding vandaag

E.H. Pierre François, doctor in de Godgeleerdheid, beschreef de dogmatische en liturgische aspecten van de eucharistische aanbidding in de hedendaagse vorm van de ritus.

De referentie voor de eucharistische aanbidding buiten de Mis is de *Orde van Dienst voor de Communie en de verering van de Eucharistie*, I.C.L.Z., Licap, Brussel 1979. Andere nuttige documenten om de dogmatische achtergrond te begrijpen van de bovenvermelde *Orde van Dienst* zijn de decreten en constituties van het Tweede Vaticaanse Concilie, vooral de Constitutie over de Liturgie *Sacrosanctum Concilium*, en tenslotte de *Catechismus van de Katholieke Kerk* (1992).

Na de ritus van de communie buiten de Mis te hebben uitgelegd, heeft de spreker de ritus van de uitstelling van de H. Eucharistie, zowel met de ciborie als met de monstrans, uitgebreid beschreven. Tenslotte werden de sacramentsprocessies en eucharistische congressen kort toegelicht.

De eucharistische aanbidding morgen

De samenvatting van de tussenkomst van E.H. Filip Hacour van het Interdiocesaan Seminarie Johannes XXIII volgt hieronder.

In tegenstelling tot wat de meeste volwassenen denken, is het mogelijk om met kinderen aanbidding te houden. Op de weg van de geloofsgroei is het noodzakelijk dat er een vriendschap met Jezus groeit. Kansen

tot persoonlijke en zelfs intieme ontmoetingen met Jezus gebeuren tijdens de aanbidding.

In de grafkapel van de zalige priester Edward Poppe wordt er met regelmaat een aanbiddingsmoment voor kinderen georganiseerd. Eerst oefenen de kinderen enkele liederen. Hierna volgt een inleidende catechese bij het Mariabeeld waar een tientje gebeden wordt. Van bij Maria gaan de kinderen, ieder met een kaarsje, naar Jezus in het tabernakel. Zij bidden en zingen tijdens deze korte tocht. Aan het tabernakel wordt geknield terwijl de priester het Allerheiligste Sacrament in de monstrans plaatst en bewierookt. In processie gaat het dan naar de aanbiddingskapel. Hier volgt een aanbiddingsmoment waarbij de kinderen op kusens zitten en één keer uitgenodigd worden om op de knieën te buigen voor Jezus. Indrukwekkend is de zegen die de priester maakt met het Allerheiligste. Elk kind wordt hierbij afzonderlijk gezegend. De processie keert weer naar de kapel en het tabernakel waar geëindigd wordt met een jubellied. ■

Dr. P. François, pr.
Voorzitter VWHLL

Lingua vivens

Op 6 september ll. berichtte het *Nederlands Dagblad* over een door mannen gedomineerde conferentie waar gesproken werd over het behoud van het Latijn. Het betrof hier niet één of andere instelling binnen de *Catholica* — in de aula van de jongste bisschoppensynode in Rome was er zelfs geen plaats meer voorzien voor het Latijn — maar wel de afdeling nomenclatuur van het XVIII *International Botanical Congress* in Melbourne (24-30 juli 2011). De 246 afgevaardigden beslisten na rijp beraad dat bij de beschrijving van nieuwe plantennamen het Latijn niet langer verplicht is. Het duurde wel nog drie jaar vooraleer deze beslissing het wereldnieuws haalde — op dat vlak was de bis-

schoppensynode duidelijk wel met de tijd mee!

Uiteraard dreigt nu het Engels de *lingua franca* van de plantkunde te worden, al is het dan het huis-, tuin(!)- en keuken-Engels dat in internationale kringen meestal daarvoor moet doorgaan. Volgens de Duitse classicus Wilfried Stroh (°1939) is het Latijn de enige echt internationale taal die ooit bestaan heeft (*Trouw*, 23 maart 2014). De teloorgang ervan eind 18de en begin 19de eeuw — voor de grondlegger van de zoölogische nomenclatuur, Carolus Linnaeus (1707-1778), was het gebruik van het Latijn nog evident — noemt hij dan ook een catastrofe. Sindsdien zitten dichters opgesloten in hun eigen taal of dialect en is er geen wereldtaal meer waarin mensen op een verfijnde manier met elkaar kunnen communiceren. In veel landen is het Engels daarvoor onvoldoende verspreid (of politiek te beladen) en het Chinees staat voor dezelfde handicap.

Stroh doceert zelf in het Latijn in München en gaf op 23 maart 2014 een gastcollege op de *Dies Latini* in de Agnietenkapel in Amsterdam. Onderwerp van zijn lezing was *De fabulis Latinis in usum puerorum puellarumque scriptis*, misschien een ideetje voor de nieuwe Vlaamse minister van Onderwijs. Voor Stroh is er niets vreemds aan het geven van colleges, theatervoorstellingen en talk-shows (!) in het Latijn. Tenslotte is Latijn al sinds de oudheid niemands moedertaal meer. Ook de grote humanist Erasmus (1466-1536) leerde het als een ‘dode taal’, maar omdat het Latijn sinds Cicero niet wezenlijk is veranderd, konden auteurs uit alle tijden moeiteloos met elkaar communiceren, terwijl literatuur in de volkstaal in de originele vorm al na enkele generaties bijna niet meer te verstaan is — lees bijv. de beginregel van Consciencies *De Leeuw van Vlaenderen*. Stroh bepleit daarom een actief gebruik van het Latijn in het onderwijs van klassieke talen, dat tegenwoordig bijna een puzzel is die de leerlingen door allerlei trucjes moeten oplossen. Maar taal is ook een gevoelskwestie en zoiets kan je enkel leren

door te oefenen, zoals je geen Frans kan aanleren zonder oefeningen in conversatie. Tenslotte zijn er in België al experimenten met immersieonderwijs, waarin leerlingen als het ware spelenderwijs een vreemde taal (*in casu* Frans of Engels) aanleren. Zowel in Nederland als in Rome worden nu ook cursussen gegeven waarbij het Latijn de voertaal is. Na enkele weken blijken cursisten die van nul begonnen al klassieke teksten te kunnen lezen (*Nederlands Dagblad*, 20 maart 2014). Wie een uurtje les krijgt in het Latijn, leert er enorm veel van, bewust, maar vooral ook onbewust, zodat je bijna geen grammatICA meer moet geven. Met Stroh kunnen we enkel zeggen: “*Lingua Latina mortua est, vivat Lingua Latina!*” ■

Kurt Priem, pr.

Mededelingen

— We herinneren onze trouwe abonnees eraan dat de hernieuwing van hun abonnement voor 2015 binnenkort moet gebeuren.

Alle daartoe nodige gegevens bevinden zich hieronder, in de colofon.

— De heer Pieter Vis, lid van onze Werkgroep, heeft de leiding van het traditioneel Advents-Kerstconcert in de Sint-Andrieskerk (Waaistraat 1, Antwerpen), op zondag 7 december 2014 om 15u. Het middagprogramma staat in het teken van de Grote Oorlogsherdenking. Daarom zullen er ook liederen worden uitgevoerd die op Kerstnacht 1914 aan het IJzerfront klonken. Tevens klinkt er instrumentale kerstmuziek uit Oostenrijk en Oost-Europa en kan men op veler verzoek de eeuwenoude maar geliefde Noord- en Zuid-Nederlandse kerstliederen van harte meezingen!

— Op zondag 21 december 2014 om 9u wordt een Tridentijnse jaarmis opgedragen voor de zielernst van Mgr. Luc De Maere (†2011), stichter van de VWHLL, in de Christus Koningkerk (Jan De Voslei 6, Antwerpen Zuid).

We maken gebruik van de gelegenheid om te melden dat er in diezelfde kerk elke zondag om 9u een mis in het Latijn wordt gecelebreerd, weliswaar in Tridentijnse vorm.

Vere Sanctus: Colofon

De Vlaamse Werkgroep voor Hedendaagse Latijnse Liturgie (VWHLL), gesticht door Mgr.dr. Luc De Maere (†2011), ijvert voor een volwaardig gebruik van het Latijn in de postconciliaire liturgische praxis, naast de volkstaal.

Redactie: Kolverniersstraat 6 bus 4/8 — 2000 Antwerpen (t.a.v. Dr. P. Vis)

Wetenschappelijk comité: Mgr.dr. J.F. Lescauwaet M.S.C., hulpbisschop emeritus, Haarlem (†2013) — dr. J. van Reeth, Faculteit Vergelijkende Godsdienstwetenschappen, Antwerpen — E.H. J.M. Audenaert, Pauselijke Universiteit van het H. Kruis, Rome,

E-post: pf@romanliturgy.org

Webpagina VWHLL: <http://vwhll.romanliturgy.org>

Verantwoordelijke Uitgever: P. François (p/a van de redactie)

Periodiciteit: halfjaarlijks, in het voor- en in het najaar

Gewone Nieuwsbrief per post à minimum 5 € per jaar, E-brief via uw elektronisch adres à minimum 3 €. Beide versies zijn uiteraard identiek! Overschrijving IBAN: BE97 8900 2429 0649, BIC: VDSP BE91 met duidelijke vermelding van uw adres en ‘Nieuwsbrief’ resp. ‘E-brief’.

U kan ook steeds een geschenkabonnement voor iemand aangaan!

© 2014 Vlaamse Werkgroep voor Hedendaagse Latijnse Liturgie